

stalo na Koroškem, kazeta Peutingerjeva tabla in Antoninov Itinerar, v katerih je cesta iz Aquileje tako poznana:

Aquileja XXXV. M. P.
Ad Silanos
Tassinemeti VIII.
Saloca XI.
Virunum.

Meni pa se ime Tassinemeti ne zdi slovensko, temoč celtiško, in verjetno je, da so celtiški Brenci (Brenci) iz Galie skoz Helvecio in zemljo etrurskih Retov dol do Sile se naselili. Nem pomeni v irškem narečju coelum, nebo, in nemed, sacellum, veža *). (Dalje sledi.)

Ozir po svetu.

Življenje Turkov, njih navade in šege.

(Dalje.)

Po mnogoverstnih stanovih je tudi obleka Turkov različna, vendar so nekatere oblačila, ki jih nosi vsak Turk. Srajca turška, kanys imenovana, je podobna ženski srajci, katero nosi Turk čez široke platnene spodnje hlače; noge ovijajo s platnom, — takim nogovicom — pravijo terlyos, ktere pa včasih namestujejo majhne papuče (pantofelni) iz posebno tankega usnja, čez ktere obuvajo še usnjate žoke, mets imenovane, kateri so na široke rudeče hlače — šakšire — pršiti. Kadar Turk iz hiše gré, obuje še druge papuče. Zraven srajce in hlače nosi vsak Turk še s platnom podvlečeno kamižolo — entari, ktera seže čez kolena, čez to pa pride kaftan, to je, suknja ali hala, ktera je dolga do petá. Ta kaftan zategnejo čez život s pasom in na obeh straneh ga zasučejo nazaj.

To je obleka za dom, v kateri pa noben plemeniten Turk ne gré iz hiše. Čez kaftan nosijo še drugo suknjo, ki ni zapeta in je enmalo krajši od une. imenujejo jo džuppeh, pozimi je podvlečena s kožuho, poleti je navadno brez kožuha. Rokavi nje sežejo komaj do komolca. Čez džuppehe pa nosijo še mnogoverstne druge oblačila z dolgimi rokavi, ktere imenujejo benyš. Njih obleka je scer draga, pa ni priročna. Profet Mahomed je Turkom priporočal belo in černo barvo pri oblačilih, prepovedal pa jim je rudečo in rumeno. Al oni se ne ravnaajo zvesto po ti prepovedi.

Turki in skor vsi Mahomedanci si brijejo glavo do golega, le na temenu pusté majhen šopek lás, in pokrivajo golo glavo z volnato rudečo kapico, čez katero pride turban. Brado smejo imeti le sultan, ministri, velikaši in sodniki. Vsi drugi morajo zadovoljni biti z vosami (majhen šopek brade pod spodnjim žnablom), ktere pa tolikanj pridniši gleštajo. Turbani so glavni lišp turški in vsih prebivavcev jutrovih dežel. Turbani so mnogoverstne podobe, ktera se preminja po mnogoverstnih stanovih; celò na grobnih kamnih, v ktere so turbani vrezani, se mora zvesto ohraniti podoba njih, kakor so jih nosili ob življenju.

Pohišstvo pri Turkih je tako napravljeno, da streže njih lenobi. V naših sobah je miz, stolov vsake baže, klopí in druge ropotije, da se človek komaj gane. Turk je zadovoljen, ako ima le počivalo (sofo, divan), da se na-nj vsede in pije tobak. V vsaki sobi je napravljeno neko posebno višjo mesto (1 čevlj visoko in 5 do 6 čevljev široko), na katerem ležé žimnice, s platnom ali pavolnato robo prevlečene; in z vajšnicami od enega kraja do drugega previdene. Počivala bogatinov so prevlečene z drago robo, izbine stene pa z ličnimi

preprogami; po tleh so položene drage pletenice. Miz in stolov nimajo; počivalo je tako rekoč edino pohiše; večidel je žimnica, na kateri posedajo podnevi, tudi njih postelja ponoči. Kadar grejo spat, se ne slečejo, amse le odenejo s prešitimi plahutami. Zjutro se pospravi ta posteljna oprava, in spavnic je spet prebivavnica.

Turki nimajo peči ali kaminov. Grejejo se v sobah pri kotlenih ali lončenih žerjavnicah, ktere imenujejo mangale in ki so postavljene zraven počivala. Včasih postavljajo to ogljenko pod okroglo ali štirivoglato mizo, ktera je s preprogami pokrita. Blazinjena klop gré krog in krog te mize, na katero se zamore več oseb vsesti. Ta miza se imenuje tandur. Berž ko prihaja vreme hladnejše, se ženske ne ganejo več od svojih tandurov.

(Dalje sledi.)

O zadevah slovenskega besednjaka.

Misel, kako bi se dal naš slovenski besednjak naglo, lahno, dobro, in — kolikor moč — popolno dokončati.

Gotovo bo visokemu gospodu mecenatu in prejemavcem besednjaka na tem ležeče, da se urno naprej žene to imenitno delo, in, kolikor je le mogoče, pospeši, ter se z ne preobilnim trudom, pravilno ali slovniško, koristno in po sedanji moči in okolišinah doveršeno izdela. To bi se po moji misli narložej doseči dalo z naslednjimi naredbami:

1. Naj se zvoli odbor nekterih slovniško učenih mož v izdavanje besednjaka.
2. Odbor naj zroči zanesljivemu slovniškemu umetniku besednjakove rokopise, ter izvirni Vodnikov spis, prepis in zdelane presojava in cenitve učenih Slovincov.
3. Le-tá vrednik naj spis po pričujočih presojavah in cenitvah zmirom nasproti brez zamude v odkazanih oddelkih dopolnuje ter ga pravilno in ravnosledno vredva.
4. Slednji tako vredjeni oddelik, prejden se v natis dá, naj se prebere vpricho odbora, ki prevdarja poznamvane pomišljeje, znamenitniše premembe, dvome itd., da se vse skupej še posvetova, in, kar je treba se hitro popravi, dostavi itd., in da se sleherna neprijetna enostranost prestreže.
5. Naj bi vrednik svoje delo tako vravnal, da bode s pregledovanjem in dopolnovanjem za nekaj tednov pred natisovanjem, ter naj pomankljive pomene, dvome in drugo, česar odbor kje rešiti ne more, po „Novicah“ razodeva, in častite bravče prosi, da naj, kdor si bodi, urno blagovoli naznaniti, ako se v njegovem kraju za to ali to nemško besedo kak slovenski pomen najde itd. Zakaj vidil sim v prepisu še dosti nemških besed brez pristavljenih slovenskih pomenov.
6. Treba je poskerbeti za naročilo in naglo razpošiljanje gg. naročnikom ali v zvezkih ali posameznih pôlah z „Novicami“ ali drugači, kar je vse še določiti.

To so le ob kratkem moje misli. Kdor vé kaj boljše in primernišega, ali meni kaj dostaviti, naj bi v občni prid blagovolil razodeti, da Slovenci že enkrat popoln besednjak v roke dobimo *).

—n.

Novičar iz austrijskih krajev.

Iz Siska 24. jan. B. Celó zimo je bila tukaj žitna kupčija živa in cena je zmiraj poskakovala; zdaj so pošli zalogi in kupčija spí. — Zadnja cena pšenice

*) Rado izroči vredništvo občinstvu te misli veljavnega in domljubnega jezikoslovca, kakor jih je prejelo. Ker pa se rayno sedaj obravnujejo zadeve, ki tičejo naj poglavniši reč, namreč vredništvo besednjaka, ne moremo poprej nič povedati, dokler ne bo vse gotovo in poterjeno od presvitlega gg. knezoškofa. Vred.

*) Na bavarskih monumentih nahajamo napis Marti et Nemetona, znamnje, da je Nemetona bila nekakšna celtiška boginja (glej Heffner das römische Bayern p. 83.)

je bila 5 fl. 50 kr., koruze 4 fl. 40 kr., ječmena 2 fl. 40 kr. do 3 fl., ovsa 1 fl. 48 kr. do 1 fl. 50 kr. Koruze in soršice nimamo nič več, in ker je tisto žito, ki se v kratkem pričakuje, za pomorstvo namenjeno, bo spomladi le prepeljevanje tega blaga v Karlovec naj več opraviti dalo. S tisto koruzo in pšenico vred, ktera pride iz Valahije, rajtamo okoli 500.000 vaganov žita, ki gré vse na Laško, in ker ima vožnja tega blaga večidel do mesca aprila in majnika zgotovljena biti, bo imeli vozniki veliko opraviti; posebno dosto lepega zaslužka bo doteklo voznike med Karlovcem in Reko, ki se že naprej smejo veseliti dvakrat višje vožnine.

Vožnja po vodi je na vse strani odperta; perve parnike (Dampfschiffe) pričakujemo zadnji čas v 14 dneh.

Barantija z vinom in slivovico, v jeseni tako živa, je zlo pojenjala; vedro naj boljšega našega vina se dá s posodo vred po 6 do 7 fl. kupiti, vedro slivovice slavonske (20 stop.) po 17 fl. do 17½ fl.; slanino iz Banata ponujajo po 26 fl., salo po 28 fl. Dunajski cent.

— *Iz Tersta 25. jan.* Černogorski knez Danilo je prišel danes v Terst.

Iz Ljubljane. Našim bravcem je znano, da naš tesarski mojster g. Juri Pajk je po naročilu c. k. vodije vojniškega merništva naredil za neko Dunajsko kosarno po svoji znajdbi vodno sisalko (pumpo za štirno). Veselilo nas je zvediti, da koristna naprava našega bistroumnega mojstra se je po dolžih in natančnih skušnjah tako dobro skazala, da je c. k. vodstvo ukazalo, še v dveh družih kosarnah napraviti dati to sisalko, ktera z velikim pridom nadomestuje naše navadne vodnjake in brez velicnih stroškov. Serčno privošimo našemu rojaku to čast, ktero smo brali v dopisu omenjenega c. k. vodstva od 19. t. m., in ktero razglajamo posebno zato, da bi naši gospodarji v teh poterjenih skušnjah novo prepričanje zadobili od resnične koristnosti te naprave. Pri ti priliki pa ne moremo zatreči začudenja, kako je to, da Dunajski časniki, ki staknejo vsako malenkost in nam celò naznanjajo, če je kje kaka muha padla v močnik, ne omenijo take občnkoristne naprave, ktera je očitna pred svetom! — Juter v nedeljo ob enajstih se bo začelo že v poslednjih „Novicah“ naznanjeno razlaganje „kako se nožeti obdelovati“. Želeti je veliko poslušavcev.

Iz Ljubljane 28. jan. Danes zvečer se bo v gledišču igrala znana nemška igra „Laibach in einem andern Welttheile“ (Ljubljana v drugem delu sveta), v kteri bode prva pevka gospodična Schmidt, ki se je v spevoigrah to zimo močno prikupila Ljubljancanom, prepevala v narodski obleki krajnski nektere slovenske pesmi. Vendar spet enkrat se bojo slišali v našem gledišču mili glasi jezika našega, — slava izverstni pevki! Ker je gospodična Schmidtova rojena Slavjanka Čehinja, smemo pričakovati, da ji bojo pesmice jezika našega ravno tako gladko tekale, kakor česke, in da bodedo doživeli vesel večer.

Novičar iz mnogih krajev.

Tudi za krajnsko in koroško deželo je nova osnova politično-sodijskih gospósk od presv. cesarja poterjena in bode kmalo stopila v djanje. Koroško bo razdeljeno v 28 okrajn (Bezirke), deželna sodija bo v Celovcu; v vsih okrajnah razun poglavnega mesta je politična oblastnija zedinjena s sodijno. Krajnsko bo imelo dve sodii perve stopnje: eno v Ljubljani, drugo v Novem mestu, okrajnih vradnij (Bezirksämter) bo razun poglavnega mesta 30 po deželi; v Ljubljani in Novem mestu bo politična oblastnija ločena od sodijske, povsod drugod pa bote obé oblasti združene. Nad-

sodija deželna za Koroško in Krajnsko bo potni novi osnovi v Gradcu. — C. k. ministerstvo kupčijstva je določilo, da ponižana vožnina za žito na cesarskih železnicah, po kteri se plačuje za 1 cent in 1 miljo 3 vinarje namest 1 krajc., ima veljati še do konca aprila tega leta. 1. majnika se ima spet višja vožnina odrajtovati. — Po naukazu c. k. ministerstva so licencije za pravico lova kolka (štempeljna) oprostene. — V gornjem Döblingu poleg Dunaja so pretekli teden spet zaklali konja, kterega meso (čez 4 cente) je bilo že prvi dan poprodano. — Tudi te dni se ni slišalo nič od kake vojske pri Kalafatu, kjer bode, kakor so Turki terdno prepričani, huda bitev; zatega voljo je dal Omer-paša poslednji čas med Kalafatom in Vidinom terden most na ladjah napraviti. Rusi se pripravljajo z vso močjo za vojsko spomladi, zatega voljo je sklical car vso reservo, s ktero se zamore armada pomnožiti za dvakrat večjo število. Reservisti so vojaki, ki so služili 10 ali 12 let v armadi, so pa po tem domú spušeni bili. Novica, da so Rusi poleg Silistrie čez Donavo šli, se ni poterdila; tudi ta, da bi bili Turkom Kars vzeli, je še ravno tako negotova, kakor tista, da so Turki Turnul in Simnico (nasprot Sistova) v svojo oblast dobili. Če bi Rusi Kars dobili, jim je pot v Erzerum v Azii odperta in Turkom bi potem lahko branili se združiti s Čerkesi. Gorčakov je prišel v Krajovo. Car rusovski, kteri stanovitno terja, da Turki spolnejo, česar je terjal njegov prvi poslanec Menčikov, je poslal 16. dan t. m. jadernika v Pariz in London: naj mu vladi same razločno in pismeno odgovorite, iz kterega namena ste poslale svoje barke na černo morje; po tem odgovoru se bo še le zvedilo: ali ta odhod bark na morje pomeni napoved vojske ali ne. Ko so angleško-francozke barke spremile turške z vojaki in orožjem v Batum, so se po vernitvi deloma ustavile pred Varno in Sinopo, deloma pa švigajo okoli Sebastopola, kamor so se vse rusovske podale. Iz vsega je gotovo, da so one rusovskim barkam zlo napoti. Sultan je prosil angleško in francozko armado, naj mu pošljete vojakov na pomoč, ali dosihmal se še premišlujete to storiti, ker bi to očitni dokaz bil, da se djansko vtikujete v vojsko. Perzianskega šaha je dobila angleška vlada na svojo stran, da v turško-rusovski vojski ne bo pomagal na nobeno stran. Ruski poročnik Kiselev je bil še na zadnjem plesu, ki ga je napravil Napoleon, kar je še znamenje, da ni raztergano celò vse prijateljstvo med rusovsko in francozko vlado.

Pogovori vredništva.

Gosp. dopisniku v P.: Prosimo za konec Vašega spisa; dokler nimamo vsega, ne moremo začeti. Naročene knjige Vam bomo poslali. — Gosp. J. G., fajm. v St. D. na K.: Tisti dnar, ki ste ga plačali čez naročnino poštarju, je poštnina za naročilno pismo, ki se odrajtuje povsod, da pride naročnina frankirana v roke časopisnega založništva. — J. Berkopecu v Vin.: Poslani spisi so nam prav všeč. Le tako naprej!

Stan kursa na Dunaji 26. januarja 1854.

Obligacije	5 %	91 fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	79 ¼ fl.
državnega	4 ½ "	80 ½ "	Windišgrac. " "	20 " 27 ¼ "
dolga	4 "	72 ½ "	Waldstein. " "	20 " 28 ½ "
	3 "	55 "	Keglevičeve " "	10 " 10 ½ "
	2 ½ "	45 ¾ "	Cesarski cekini.	5 fl. 54
Oblig. 5% od leta 1851 B	111 ¼ "		Napoleondor (20 frankov)	9 fl. 51
Oblig. zemljiš. odkupa 5%	88 ¾ "		Suverendor	17 fl. 5
Zajemi od leta 1834	233 "		Nadavk (agio) srebra:	
" " 1839	133 ¼ "		na 100 fl.	24 ½ fl.

Loterijne srečke:

na Dunaju	} 25. januarja 1854:	6. 65. 74. 41. 58.
v Gradcu		65. 54. 53. 66. 87.

Prihodnje srečkanje bo na Dunaju in v Gradcu 8. februaria 1854.